

The author makes the comparison between the legal positions of the courts as to the interpretation of joint matrimonial property.

Keywords: legal opinions of the court, judicial law-making, regulatory novelty, joint matrimonial property.

Яворська І.М.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПРАВОМ ЄС У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА

УДК 341.64

Постановка проблеми. Гармонізація законодавства України з правом ЄС у сфері регулювання діяльності компаній почалася з визнання цієї сфери однією з пріоритетних відповідно до Угоди про партнерство та співробітництво (надалі – УПС). Завданням гармонізації права компаній в рамках Європейського Союзу було забезпечення свободи створення компаній, їх переміщення, перетворення, забезпечення захисту прав акціонерів, третіх осіб, кредиторів. Становлення права компаній в Європейському Союзі почалося ще з кінця 60-х років і триває до сьогодні. Так, однією з останніх директив було прийнято директиву про права акціонерів.

Відповідно до УПС гармонізація розглядалась як одна з важливих умов для зміцнення економічних зв'язків між сторонами. Сьогодні гармонізація законодавства є однією з передумов забезпечення економічної інтеграції та політичної асоціації. Ані Лісабонський договір, ані Угода про асоціацію [2] не дають визначення поняття гармонізації. Угода оперує різними термінами, такими як зближення, гармонізація законодавства. Стаття 387 Угоди про асоціацію передбачає, що гармонізація здійснюється у сфері заснування і діяльності компаній, корпоративного управління, а також щодо бухгалтерського обліку та аудиту.

Таким чином, гармонізація у сфері регулювання діяльності юридичних осіб має комплексний характер, оскільки охоплює врегулювання питань, пов'язаних з організацією корпоративного

управління, бухгалтерського обліку, аудиту. Завданням такої гармонізації є забезпечення повноцінного функціонування ринкової економіки та стимулювання торгівлі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремим аспектам розглядуваного питання присвячено праці В. Муравйова, О.Кібенко, О. Вінник, В. Бездітного та інших дослідників права ЄС та корпоративного права ЄС зокрема.

Мета статті. Враховуючи необхідність запровадження конкретних змін, передбачених Угодою про асоціацію, потребують розгляду окремі питання щодо зазначеної проблематики.

Виходячи з теми дослідження необхідно прослідкувати етапи та засади гармонізації законодавства України з правом ЄС у сфері регулювання діяльності компаній, окреслити окремі проблемні питання, які необхідно врахувати під час подальшого нормо проектування у розглядуваній сфері.

Виклад основного матеріалу. На відміну від УПС, Угода про асоціацію визначає принципи та завдання гармонізації законодавства, якими є: забезпечення захисту акціонерів, кредиторів та третіх осіб; розвиток ефективної політики корпоративного управління відповідно до міжнародних стандартів. До нововведень угоди в цій частині належить положення про те, що сторони намагатимуться покращити обмін інформацією між національним реєстром та бізнес реєстром держав-членів ЄС. Контроль і моніторинг покладатиметься на Раду асоціації, яка повинна збиратись з метою проведення моніторингу стану адаптації законодавства не рідше одного разу на рік.

Відповідно до мети поступового наближення законодавства Рада асоціації буде форумом для обміну інформацією про законодавчі акти України та ЄС, чинні, та ті, що перебувають на стадії підготовки. Додатки XXIII – XXV передбачають різні терміни наближення законодавства України до права ЄС – від 2 до 5 років, визначаючи акти, у відповідність до яких воно повинно бути приведеним. Серед визначених додатками директив, до числа таких, що потребують впровадження в законодавство України можна віднести директиву №2007/36/ ЄС про реалізацію окремих прав

акціонерів компаній, внесених у реєстр; директиву № 2007 /14/ ЄС, яка визначає детальні правила впровадження окремих положень директиви № 2004/109/ ЄС про гармонізацію вимог щодо прозорості по відношенню до інформації про емітентів, чії цінні папери допускаються до торгів на регульованих ринках.

В рамках гармонізації законодавства постає питання про подання непрямих позовів, спрямованих на запобігання відчуження активів товариства шляхом укладення угод з третіми особами. Так, цілком слушно зауважує Н. Івануха [5, с.34-35], що у національному законодавстві повинно бути закріпленим положення щодо визнання права акціонера на оспорування правочину, щодо якого існує інтерес, і який порушує інтереси цього акціонера, які слід вважати тотожними інтересам акціонерного товариства. Цікаво, що як суб'єкт регуляторної політики у цьому процесі бере участь конституційний суд.

Істотним кроком у напрямку залучення коштів в розвиток українського бізнесу є можливість розміщення акцій українських емітентів за кордоном. Так, проект Рішення про затвердження порядку надання дозволу на розміщення та/або обіг цінних паперів українських емітентів за межами України передбачає виконання низки вимог та отримання дозволу Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [3, с.13].

До нововведень на ринку цінних паперів відносимо встановлення «пруденційного нагляду», який введено як форму державного регулювання ринку цінних паперів [4]. Введено в дію Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про цінні папери». Основними завданнями пруденційного нагляду є запобігання настанню неплатоспроможності професійними учасниками фондового ринку через ряд заходів з метою забезпечення інтересів інвесторів. Перелік пруденційних нормативів таким чином встановлено для кожного виду пруденційної діяльності.

Має місце і надмірна зарегульованість або ж наділення органів влади надлишковими повноваженнями. Як приклад, повноваження Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку

погоджувати відповідні кандидатури керівників фондових бірж, депозитаріїв, статус фондової біржі, депозитарію.

Українське законодавство характеризується значною деталізацією щодо регулювання окремих інститутів функціонування товариств. Як приклад, доволі детальною видається регулювання процедури рекламування цінних паперів. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про цінні папери».

У розвинутих країнах цими повноваженнями наділені саморегулівні організації на ринку цінних паперів (СРО) [6].

9 квітня 2012 у Верховній Раді України було зареєстровано законопроект № 10312 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України», яким передбачено створення особливого виду підприємств, виключним видом діяльності яких є надання послуг з виконання функцій виконавчого органу юридичних осіб та/або надання послуг щодо управління такими юридичними особами (управління поточною діяльністю, ведення бухгалтерського обліку, виробничо-технічного, фінансового управління). Такий досвід використовують відомі компанії – «Меріот» «Редісон», «Інтер Контінентал». Зазначені відносини по управлінню підприємством повинні бути оформлені договором про передачу повноважень виконавчого органу юридичної особи так званому представнику у цих відносинах на основі договору –іншій юридичній особі. Закон не передбачає передачі отриманих повноважень з управління іншій юридичній особі.

Таким чином, в рамках оновлення корпоративного законодавства приблизно починаючи з кінця 90-х років у законодавстві України в сфері регулювання діяльності товариств відбулися істотні зміни. Ці зміни отримали закріплення у Законі України «Про господарські товариства» та знайшли відображення у прийнятому Законі України «Про цінні папери і фондовий ринок». Згодом окремі інститути, що існували в рамках гармонізованого права ЄС, увійшли до Цивільного кодексу України 2004 року, зокрема щодо функціонування компаній у складі однієї особи.

Спрямованим на мінімізацію корпоративних конфліктів та покращення управління компаніями став Закон України «Про

акціонерні товариства» [1], який запровадив поділ акціонерних товариств, визначив порядок їх створення, деталізував процедуру проведення загальних зборів різного виду, повноваження органів акціонерного товариства; засади перетворення товариств, та інші питання.

Висновки. Визначені в Угоді цілі асоціації установлюють нові вимоги до гармонізації законодавства України, перетворюючи її на головний правовий інструмент інтеграції країни до внутрішнього ринку Союзу. Угода про асоціацію робить наголос на регуляторній гармонізації, котра має реалізовуватися шляхом реформування механізму її здійснення задля підвищення його ефективності. Відповідними повноваженнями у цій сфері наділяються спільні органи співробітництва. Зокрема, Рада асоціації може оновлювати чи змінювати Додатки до Угоди (I-XLIII), беручи до уваги еволюцію права ЄС та чинних стандартів, закріплених у міжнародних актах, що стосуються сторін (ст. 463). Протягом трьох років із дати набрання чинності Угоди про асоціацію Україна мусить оперативно створити незалежний державний орган, наділений повноваженнями для забезпечення гармонізації законодавства України з нормами права ЄС, визначеними у директивах Союзу (згідно з Додатком XXIX до глави 6 розділу V Угоди).

Підсумовуючи викладене, до питань, які залишились невирішеними можна віднести:

- незначні строки, встановлені законодавством для приведення документів товариства у відповідність до вимог законодавства;
- часті зміни законодавства, що регулюють обіг цінних паперів, насамперед щодо реєстрації права власності на цінні папери;
- необхідність прийняття підзаконних актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на виконання відповідних положень законів;
- подекуди надмірне регулювання з боку держави тих положень чи інститутів, які могли бути врегульованими всередині товариства, оскільки тенденцією розвитку сучасного корпоративного права ЄС є наділення товариств правом самостійно регулювати зазначені питання.

З огляду на це можна стверджувати, що внаслідок процесу гармонізації законодавства України з правом ЄС, товариства повинні отримати більш широкі повноваження щодо регулювання внутрішніх питань функціонування товариства, а пропозиції саморегулюючих організацій на ринку цінних паперів необхідно враховувати в процесі нормо-проекткування. Зазначене, в свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств та залученню іноземних інвестицій.

1. Закон України «Про акціонерні товариства»: прийнятий 17 вересня 2008 року № 514-ХІ // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами з іншої сторони // Електронний ресурс. – Режим доступу: www.kmi.gov.ua/control/publish
3. Бездітний В. Розміщення Цінних паперів українських емітентів за кордоном / В. Бездітний // Юридична газета. - 5 березня 2013 р. - №10.-с.13
4. Бездітний В., Бутовченко К. Нововведення на фондовому ринку /В. Бездітний, К. Бутовченко // Юридична газета. – 19-26 лютого 2013 р. - № 08-09
5. Івануха Н. Можливість подання непрямого позову як спосіб захисту прав акціонерів в Україні / Н Івануха // Юридична газета.-5 березня 2013 р. -№10.-с.34-353.
6. Суркіна А. Система корпоративного управління / А. Суркіна // Юридична газета.- 22 січня 2013 року.-№2

Яворська І.М. Правові засади гармонізації законодавства України з правом ЄС у сфері регулювання діяльності товариств

У статті досліджено правові засади гармонізації законодавства України з правом Європейського Союзу у сфері регулювання діяльності товариств. В контексті зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом зосереджено увагу на окремих питаннях функціонування товариств, які необхідно врахувати під час нормо-проекткування у сфері регулювання діяльності товариств.

Ключові слова: право товариств, гармонізація права Європейського Союзу, Угода про асоціацію

Яворская И. М. Правовые основы гармонизации законодательства Украины с правом ЕС в сфере регулирования деятельности обществ

В статье исследованы правовые основы гармонизации законодательства Украины с правом Европейского Союза в сфере регулирования деятельности

компаній в контексті обов'язальств, передбачених Договором об асоціації між Україною і Європейським Союзом. Головне увагу приділено окремим питанням функціонування компаній, які необхідно прийняти до уваги в процесі нормопроєктування.

Ключевые слова: право компаній, гармонізація права Європейського Союзу, Договір об асоціації

Jaworska I.M. Legal basis of approximation of Ukrainian law to the EU Law in the area of company law regulation

The article is a research of legal basis of approximation of Ukrainian law to the EU Law in the area of company law regulation in the context of Ukraine's obligations under the EU-Ukraine Association Agreement. The main focus is laid on the various aspects of functioning of companies, which should be taken into consideration in the process of legal regulation.

Keywords: company law, legal approximation of Ukrainian law to the EU law, Association Agreement.